

Konsultē ginekoloģe **DACE MATULE.**

Bīstamais priekā vīruss

jautājumi par dzemdes kakla vēzi un tā vakcīnu.

1 Kas izraisa dzemdes kakla vēzi?

Dzemdes kakla vēzi neizraisa ne radiācija, ne seksuāli transmisīvās slimības, ne iedzimtība un arī ne skumjas... (Šādi pieņēmumi patiešām izskan sieviešu sarunās!) **To izraisa tikai un vienīgi cilvēka papilomas vīrusa (HPV) infekcija.** Par šo atklājumu vācu zinātnieks Haralds cur Hauzens pērn saņēma Nobela prēmiju.

Pētījumos pierādīts, ka HPV vīrusu iegūst dzimumdzīves laikā. Tas dzīvo uz vīrieša dzimumlocekļa priekšādiņas, vīrietis vīrusu savukārt saņēmis *mantojumā* no kādas iepriekšējās partneres un nodod atkal nākamajai... Un tā veidojas neredzama, bet nesaraujama HPV izplatības ķēde. **Diemžēl nav iespējams ne pierādīt, ka vīrietim ir HPV vīruss, ne arī to ārstēt (vīrusu ārstēt nav iespējams arī sievietēm).** Vīrieša veselībai HPV vīruss parasti ļaunumu nenodara.

Zemēs, kur veic vīriešu apgrāzīšanu (tiek noņemta dzimumlocekļa priekšādiņa), vīrieši trīs reizes retāk pārnēsā HPV vīrusu (arī herpes infekciju un HIV vīrusu) – vīrusiem gluži vienkārši vairs nav, kur paslēpties. Tāpēc šajās zemēs arī sievietes daudz retāk slimo ar dzemdes kakla vēzi.

2 Kuras sievietes visvairāk pakļautas riskam inficēties ar HPV?

Riska grupā ir ikviens sieviete, kurai kaut reizi mūžā bijušas

seksuālas attiecības. **Apmēram 80 procentu sieviešu HPV vīrusu iegūst tieši pirmo divu gadu laikā pēc dzimumdzīves uzsākšanas.**

Vīrusa atrašanās organismā nenozīmē, ka uzreiz notiks kas slihts. Visbiežāk vīruss mūsos mitinās, nelikdams par sevi manīt un neraisot pārmaiņas šūnās. Pēc kāda laika tas pats var arī izzust. Prognozēt – kurai sievietei HPV vīruss pazudīs, kurai organismā tas mitināsies ilgstoši, kurai 10–20 gadu pēc iegūšanas sāks vērt ko nevēlamu dzemdes kakla šūnās – ir neiespējami...

Mūsu organisms pats ar HPV vīrusu nespēj cīnīties tāpēc, ka šis vīruss apiet imūnsistēmu – tas nesaskaras ar asinīm (tieši tās veido mūsu imūno atmiņu), bet gan *iekrīt* šūnās, dzīvo tur, un pēc tam var arī tās sākt mainīt pēc sava prāta un līdzības.

Laika posms «10–20 gadu» pieminēts tāpēc, ka jaunībā iegūtais HPV tieši tik ilgi bieži nevainīgi snauž organismā un tikai pēc 10–20 gadiem sāk pārveidot šūnas. To apliecina arī dati par to, kura vecuma sievietes visvairāk slimo ar dzemdes kakla vēzi: ap 35–39 gadiem un ap 50–64. Šie izteiktākie *pīķi* sakrīt ar laiku, kad vīruss iekļuvis organismā: ap 35–39 beidzas jaunībā iegūtā vīrusa 10–20 gadu ilgais klusēšanas periods, bet ap 50–64 – tās jau esot atskaņas no četrdesmitgadnieku trauksmes, kad arī partneru maiņa nav retums...

Jā, ar HPV vīrusu iespējams inficēties atkārtoti dzīves laikā. Iepriekš pārslimota HPV infekcija neveido pietiekamu imunitāti, kas pasargātu no nākamās inficēšanās. **Katrs jauns partneris nozīmē arī iespēju HPV iegūt no jauna.** Un vēl – jo vairāk gadu sievietei,

jo vājāka kļūst imunitāte, tāpēc arī lielākas iespējas, ka iegūtais HPV no organisma neizzudīs un paliks tur ilgstoši.

Ja sievietei vairākus gadus nav seksuālu attiecību, tikmēr no jauna ar HPV viņa inficēties nevar, taču iepriekš iegūtais kaitnieks gan var turpināt snaut organismā... Līdzīgi – ja sievietei ilgstoši ir viens partneris un viņa ir vienīgā arī partnerim, risks samazinās, taču neizgaist...

Par HPV nav jāuztraucas vienīgi tad, ja dzīvē notiek kā skaista romānā – abi viens otram ir pirmie un vienīgie partneri, paliekot uzticīgi līdz mūža galam.

3 Kā iespējams izvairīties no HPV vīrusa un dzemdes kakla vēža?

Diemžēl drošs sekss nepalīdzēs... Prezervatīvi samazina inficēšanās risku, taču pilnīgi no HPV nepasargā, jo tas ir ļoti dzīvīgs – berzes laikā prezervatīvā var rasties mikroplaisas, tāpēc vīruss spēj tām izkļūt cauri. **Tomēr, domājot par HPV, prezervatīvu labāk lietot nekā nelietot.** Seksa laikā saskaras arī āda citviet dzimumorgānu rajonā, ir roku un dzimumorgānu kontakts – arī tas var veicināt HPV vīrusa iekļūšanu dzemdes kaklā.

Meitenēm, kas nav dzīvojušas dzimumdzīvi, vislabākais aizsardzības līdzeklis ir vakcīna. Tā pasargā no HPV vīrusa, pirms tas nonāk organismā.

Sievietēm, kas dzīvo dzimumdzīvi, regulāri jāapmeklē ginekologs un jāveic onkocitoloģiskā analīze (noteikti vismaz reizi

trijos gados!). Šāda atbildīga attieksme pret sevi dzemdes kakla vēža risku var samazināt pat par 70 procentiem. Ja arī pārbaudēs tiks atklātas kādas pārveidoties sākušas šūnas, pirmsvēžu stadijā to varēs efektīvi ārstēt. **Ja sieviete vēlas un onkocitoloģiskā analīze ir normāla (tajā nav atrastas mainītas dzemdes kakla šūnas), arī 30, 40 un vēlākos gados var vakcinēties.**

4 Vai trīsdesmit un četrdesmit gadu vecai sievietei vakcīna iedarbosies tikpat efektīvi kā jaunām meitenēm?

Četrdesmit gadu vecai sievietei vakcīna iedarbosies tieši tāpat kā divdesmitgadīgai. **Pierādīts arī, ka sievietēm 55 gados pēc vakcīnas ir ļoti noturīga reakcija pret HPV vīrusu.**

Tomēr daktare Dace Matule uzsver: «Noteikti nevēlos sludināt, ka visām sievietēm obligāti jāvakcinējas. Nē! Ja jūs vaicātu, vai vajag vakcinēt savu meitu, nešauboties atbildētu: «Obligāti!» Ja jāatbild par sievietēm, kam ir ap trīsdesmit un vairāk gadiem, negribu sniegt vienu konkrētu recepti. Tas jālemj kopā ar ginekologu, jo katras sievietes dzīvesstāsts ir individuāls. Par sevi varu teikt – esmu vakcinējusies.»

Taču noteikti vakcinēties daktare rekomendē tām sievietēm, kam iepriekš konstatēta un ārstēta dzemdes kakla pirmsvēža slimība – displāzija jeb C/I. Sievietes reizēm maldīgi domā, ka vakcīna ārstē pirmsvēža saslimšanas, –

nē, tā vienīgi pēc tam pasargās no atkārtotas inficēšanās ar HPV. **Vakcīna ieteicama arī 25, 26 gadu vecumā, kad parasti notiek aktīva seksuālā dzīve un partneru maiņa.**

Ja sievietei ir monogāmas attiecības (un viņas vīrietim arī... – tas ir ļoti svarīgi!!!), ja viņa regulāri dodas uz onkocitoloģisko analīzi, ja sievietei nekad nav atrastas pārmaiņas šūnās, tad varbūt ar vakcīnu nevajag steigties... Taču slīkums no tās arī nebūs – vienīgi papildu drošība. Ja pazīstams ir tāds vārds kā sānsolis, tad atkal vērts apsvērt vakcinēšanās iespēju.

5 Kā var noteikt, vai HPV vīruss jau mīt organismā?

Lai vakcinētos, nav būtiski zināt, vai vīruss dzīvo organismā vai – ne. Galvenais, lai onkocitoloģiskajā analīzē nepārādās mainītas šūnas. Tomēr HPV analīzes noteikti veic, ja dzemdes kaklā ilgstoši saglabājas pirmsvēža izmaiņas. Tad nosaka visus vīrusu tipus, kas tur atrodas. Ja onkocitoloģiskā analīze ir normāla, HPV vīrusu meklēt nav nepieciešams, jo to tāpat nav iespējams ārstēt, turklāt šīs analīzes ir ļoti dārgas.

6 Vai dzemdes kakla vēža vakcīna tiks iekļauta valsts apmaksāto vakcīnu programmā?

No 2010. gada bija plānots sākt divpadsmitgadīgo meiteņu vakcīnāciju – izdevumus segtu valsts. Tam nepieciešami 1,5–1,7 miljoni latu. «Pašreizējā ekonomiskajā situācijā neviens nespēs pateikt, vai tas tiks realizēts vai ne,» teic ginekoloģe D. Matule.

Ja mamma vēlas meitu vakcinēt par saviem līdzekļiem, vislabākais vecums – neilgi pēc tam, kad meitai sākušas menstruācijas. Tad organisms uzbūvē visaugstāko imunitāti

pret HPV.

Potēties iespējams visos vakcinācijas kabinetos, arī ģimenes ārstu praksēs, kur piedāvā vakcīnāciju. Pirms tam gan jākonsultējas ar ģimenes ārstu vai ginekologu, viņš arī izsniegs nosūtījumu.

Ja visas meitenes tiktu vakcinētas un pēc tam regulāri reizi trijos gados apmeklētu ginekologu, viņas par 94 procentiem būtu pasargātas no dzemdes kakla vēža. 94 procenti tāpēc, ka līdz ar visbiežāk sastopamajiem HPV tiptiem, pret kuriem izstrādāta vakcīna, pastāv vēl daži reti HPV tipi, pret kuriem vakcīna nedarbojas. Tāpēc meitenēm jāturpina regulāri apmeklēt ginekologu.

7 Izskanējusi informācija, ka vakcīna saturot vēža šūnas. Vai tā tiesa?

Vakcīna satur vīrusam līdzīgas daļiņas. Tās nenes līdzīgu vēža informāciju. Vakcīnu injicē augšdelmā. No muskuļa informācija par vīrusu jeb vīrusam līdzīgās daļiņas uzreiz nokļūst asinsritē – organisms mobilizē imūnos mehānismus, sāk ražot

Dzemdes kakla vēža papildu riska faktori:

- vairāk nekā divi partneri dzīves laikā, smēķēšana,
 - ilgstoša (5–10 gadu) orālās hormonālās kontracepcijas lietošana,
 - agrā dzimumdzīves uzsākšana (līdz 18 gadiem),
 - trīs un vairāk dzemdības.
- Nereti piemin arī herpes infekciju dzimumorgānu rajonā un vāju vispārējo imunitāti. Agrā dzimumdzīves uzsākšana risku paaugstina, jo jaunībā organisms nav nobriedis, tāpēc ir uzņēmīgāks pret HPV vīrusu, iespējama arī agresīvāka tā norise.

Vakcīna nenes līdzīgu vēža informāciju.

antivielas.

Tās, kad pienāk laiks, neitralizē HPV vīrusu un neieļauj to dzemdes kakla šūnās.

Vakcīnai nav gandrīz nekādu blakusparādību (vienīgi – ap sārtums un nelielas sāpes injekcijas vietā). Tā meiteņu un sievietu veselību ietekmē vienīgi pozitīvi. Vakcīnācija pret HPV ir iekļauta 15 Eiropas Savienības valstīs, kā arī ASV, Kanādā, Austrālijā un citu valstu imunizācijas programmās.

8 Cik ilgi pēc vakcīnas saglabājas aizsardzība pret HPV vīrusu?

Pagaidām neviens nevar pateikt, vai būs nepieciešama revakcinācija. Izpētīts, ka septiņus gadus pēc vakcīnas ievadīšanas antivielas ir tieši tādā pašā līmenī kā uzreiz pēc vakcīnācijas. Pašlaik zinātnieki prognozē, ka vakcīnas efektivitāte nemainīga saglabājas apmēram 20 gadu.

9 Vai dzemdes kakla vakcīnas varētu kļūt lētākas?

«Man nav informācijas, ka vakcīnas cena Latvijā varētu samazināties. Visās Eiropas Savienības valstīs tā maksā apmēram vienādi,» skaidro Dace Matule. Vakcīna jāievada šādi: vienreiz, tad pēc mēneša – otrreiz, pēc trim mēnešiem – trešo reizi. Viena reize maksā Ls 80–90, tātad kopā ap Ls 240–270.

ACCU-CHEK® Active

Roche

ACCU-CHEK® Active

Kontrolē diabētu efektīvi!

Glikozes līmenis asinīs

Mēri glikozes daudzumu asinīs vismaz divas reizes dienā - pirms ēšanas un 2 stundas pēc ēšanas .

www.diabet2.com

ACCU-CHEK®